

KIS-378 – Br. geriañ, ezgeriañ, h.a., dezneuziañ, h.a.

(GE – 18 06 90)

Diwar an arver a vez graet anezho, e soñjan ez eo mat spisaat ster an termenoù **geriañ** ha verboù all deveret.

Br. **geriañ** "sevel ger, teurel ger" (sl. Kb. "geirio "to word, phrase, dictate ; say, articulate, utter, sound" "GPC 1388). Sl. ivez GBLF ¶ 1414.

Tu bennak, met pelec'h ? en deus Goulven Pennaod studiet an termen-mañ a-geñver gant Kb. "gawr, gawri "shout, cry, shouting", gawri "to shout" " GPC 1385, 1386, o reiñ dezhañ da gevatal ar Br. **geur, geuriañ**.

Br. **ezgeriañ** "eztaoliñ diwar-bouez gerioù". Sl. Da-64, p. 65.

Br. **dezgeriañ** "eztaoliñ diwar-bouez gerioù, gant resisted, war glask d'ar gevazasted" (Gl. **formuler**).

Br. **dec'heriañ** "lakaat ur c'heal, ur meizad, h.a., e gerioù".

Br. **kendec'heriañ** "bezañ pe lakaat kevatal dre ar ster, peurliesañ etre div yezh" ; sk. : "kendec'heriet e vez ar Br. bara dre ar Gl. pain", "kendec'her eo ar Br. bara hag ar Gl. pain". En ur yezh eeunoc'h e lavarer kenkoulz : **treiñ, bezañ kevatal, reiñ da gevatal**. Sl. ivez KIS-345, La-08, pp. 333 hh. & 342-343 pergen.

Un termen all a ranker arverañ gant resister eo Br. **dezneuziañ** "reiñ d'un termen eus ur stad all eus ar yezh (prantad all, rannyezh, teodyezh, yezhoù kar) ar stumm a zere outañ er stad bremañ" ; sk. : hBr. odl Ø Br. eul ; BrE. iehed Ø Br. yec'hed ; Kb. rhyw Ø Br. rev.

Evit an amprestoù na lakaont ket e penn kont istor ar yezh na stadoù he emdroadur, er pleustr evit an amprestoù diouzh ar yezhoù ankeltiek, e komzer kentoc'h eus **treuzskrivañ, delizherennañ**. Ur gudenn a chom koulskoude da ziluziañ : an daou zoare a zo da wiskañ an termenoù aralloyezh en un destenn vrezhonek :

a) derc'hel an nesañ gwellañ d'o stumm orin, ouzh e adkemer digemm (sk. : Paris, London) pe, pa vez anlatin an arouezennoù, o zreuzskrivañ hervez ur skoueriekaat kendivizat (sk. : Moskva, Volxov) ;

b) kempenn an termenoù aralloyzh diouzh skrivadur ar brezhoneg (sk. : kolc'hoz, Brazil). Tro 'm eus bet da zivrazañ ar gudenn en ul lizher da GC (sl. GE da GC – 27 12 89 da stagadenn d'an notenn-mañ).

Ha ne c'haller ket kaout un teskad termenoù kempoell evit envel ar seurtadoù eus an dezneuziañ hag an amprestañ ?

Peurwelomp da gentañ an anvadoù en arver :

– Evit a) e ra Goulven PENNAOD gant **treuzskrivañ** e-keñver ar ruseg (sl. KIS-005, La-03, pp. 58-59), ha gant **delizherennañ** e-keñver ar sinaeg (sl. KIS-039, La-04, p. 18). Mat eo merkañ ez eer gant an hent a) pa venner doujañ d'ar furm orin (skrivadur, distagadur) dre abegoù o tennañ d'ar ouezoniezh pe d'ar gourtezi etrevroadel (pa ouzer da skouer o deus Sinaiz degemeret un delizherennadur latin e-kichen o skrivadur piaouel) ; evidomp e voe eno un doare d'en em zieubiñ diouzh ar boaz chaovin, dastumet digant ar c'hallegerion, da vrezhonekaat an hollved (kv. Meven MORDIERN hag e Feunteundourken !)

– Evit b) ne vez termen resis ebet en hon c'herz. A-wechoù e reomp gant **skoueriekaat**, diresis, pa zere kenkoulz evit a) hag evit b).E gwir, daou lankad a ya d'ober an hent b) : 1. skoueriekaat etrevroadel ar skrivadoù aralloyzh (o lezel digemm pa vezont en arouezennoù latin, o lakaat en arouezennoù latin pe IPA a-du-rall). 2. skoueriekaat ar furm etrevroadel hervez distagadur ha skrivadur ar brezhoneg.

Setu an diskoulmoù a ginnigan :

~ kemer **treuzskrivañ** da dermen hollekañ ;

~ **treuzlizherennañ** zo treuzskrivañ en ul lizherenneg (latin da sk.), dezhañ da zegouezh dibarek an

≈ **delizherennañ** pa dreuzskriver arouezennoù anlizherennek (ar sinaeg da sk.) pe anskrivet (un deodyezh) ; en dro-mañ diwezhañ e ve tu da lavarout ivez **deskrivañ** ;

~ er par b) e rafenn gant **dezneuziañ**, o kevenebiñ an **dezneuziañ anemdroadel** (pe **elfennel**) renet war ar yezhoù ankeltiek ouzh an **dezneuziañ emdroadel** (o terc'hel stad eus emdroadur ar yezh), gant e isfurmoù **kevanel**, **kedrannel**, h.a., sl. KIS-221, La-08, pp. 34 hh.

EVEZHIADENN A-ZIVOUT TAOLENN AR BAJENN DIARAOK

Poentoù boutin zo etre an **dezneuziañ elfennel** pe **emdroadel** ha furmoù an **treuzlizherennañ**. Da skouer, an **dezneuziañ lizherennel** hag an **dezneuziañ skrivadel** zo damgeverdal d'an **treuzlizherennañ** ent strizh. Ar c'hemm eo e vez amkan an treuzlizherennañ menel ar fealañ gwellañ d'ar furm gein, endra vez amkan an dezneuziañ kemplegañ da reolennoù skrivadur ar furmoù tal. Anadiñ a ra ar c'hemm-se da skouer en diforc'h etre an **treuzlizherennad** Volxov hang an **dezneuziad** Volc'hov.

E berr, ez eus tri derez d'an **treuzskriavañ** : an derez mann, **treuzlizherennañ**, o klask diazez er reizhiadoù skrivañ gouezoniel, digas ouzh skrivadur ha, seul gent a se, emdroadur ar Br. ; an derez kentañ, **dezneuziañ elfennel**, o kemer diazez war reizhskrivadur ar Br., digas ouzh emdroadur ar yezh ; an eil derez, **dezneuziañ emdroadel**, o kemer diazez en ur ser war emdroadur ha war reizhskrivadur ar Br. Da skouer, e chome Léon FLEURIOT digas ouzh emdroadur ar yezh pa venne degemer digemm e Br. ar stumm hBr. odl. Ha Roparz HEMON, evitañ da ziazezañ peurvuiañ war bennaenn an dezneuziañ emdroadel, a gave gwell, dre arvar war o gerdarzh pe dre lentegezh, degemer digemm stummoù krBr. evel esgoar ha chom dre se e par an dezneuziañ elfennel.

STAGADENN

(GE da GC – 27 12 89)

Adalek ma teu un termen da vezañ ur ger brezhonek, e rank plegañ da reolennoù skrivadur ar yezh. Diwar se, daou rumm : ar gerioù a seller evel degemeret, ar gerioù a gaver gwell lezel en o skrivad orin. Hervez oadvezhioù ar yezh hag ar yezhouriezh e voe savlec'hiet disheñvel ar vevenn etre an daou rumm. Hep sevel betek ar c'hrennvrezhoneg, e welomp neuennadurioù gant VALLEE pa ra war un dro gant bouddhaad ha maltuzad. Gant HEMON e voe ur striv da unvanaat, pa ra-eñ gant boudaad ha maltuzad. KIS a gasas da benn pe dost ar striv-se evit degouezhout gant ar reolennoù-mañ :

Diwar ma saver deveradoù hervez ar stummadurezh vrezhonek e rank nep termen gwiskañ ar skrivadur brezhonek. Sk. : De Gaulle – gaollour. Nep termen a orin estren arveret evel anv boutin e brezhoneg a rank gwiskañ ar skrivadur brezhonek. Sk. : ar fizikour Ampère – un amper g.-où. Setu perak e c'haller skrivañ ur yar Sussex

pe ur yar suseks hervez ma taveer d'ar gontelezh saoz pe ma kemerer anv ar gontelezh da adanv brezhonek pe zoken da bennanv (ur suseks).

Evit an anvioù piaouel ez eus meur a zegouezh. Da reolenn diazez en o skriver hervez o stumm orin, hep kemm pa vez latinek ar skrivadur orin, ouzh o skoueriekaat a-du-rall. Sk. Paris, Roma, London, Moskva, Volxov (x amañ distaget /x/ ; hogen ur Volc'hovad), Sokrates, Ksanthippè (anvennoù Gresianed). Nemedennoù zo avat o tennañ dreist-holl d'ar boaz : un niver stummoù anvioù piaouel a vez arveret abaoe kantvedoù (ur c'hantved da nebeutañ) e brezhoneg ha difur e ve, hervez meno an holl, o distroadañ : Alamagn, Saoz, Frañs. Re all a voe degemeret e grez SADED hep kemplegañ bepred d'ar reolenn : Mec'hiko, Argantina (goude ar stummoù valleek-hemonek Arc'hantina, Republik Arc'hantek, Republik Arc'hantel). E degouezhioù all, ez eus bet degemeret kempennadurioù bihan : HEMON en deus erlec'hiet Italia ouzh Itali VALLEE (erlec'hiet e-unan ouzh Italiz GONIDEG) ; hogen Amerika ouzh Amerik ar parlant, Luksembourg, h.a. Da'm meno, eo arabat turmudañ re : forzh pe reolenn a ve, e vo bepred nemedennoù. Pezh a gont eo e ve diferet mat ar pep brasañ eus an degouezhioù.

treuzskripañ

treuzlizherennañ	treuzlizherennañ	treuzlizherennañ ent strizh (kirilleg Volxov, Xrus&c&ev)	
		delizherennañ	delizherennañ ent strizh (sinaeg Be&ij"#ng)
dezneuziañ	delizherennañ	deskrivañ	deskrivañ soniadel (teodyezh [bröm], sl. La-01, p. 19)
			deskrivañ mouezhiadel (teodyezh /breman/, sl. La-01, p. 19)
dezneuziañ	delizherennañ	dezneuziañ skrivadel (hGr. <i>makedoni%aa</i> Ø Br. Makedonia, hBr. odl Ø Br. 'odl' (L. FLEURIOT))	
		dezneuziañ elfennel pe anemdroadel	dezneuziañ soniadel (Gl. France Ø Br. Frañs, Gl. Macédoine Ø Br. 'masedoan')
dezneuziañ	delizherennañ	dezneuziañ skrivadel soniadelael (Gl. Paris Ø Br. Pariz)	
		dezneuziañ emdroadel	dezneuziañ kedrannel (hBr. annedmol < an+dedm+ol Ø Br. an+dezv+el > andezvel)
dezneuziañ	delizherennañ	dezneuziañ kevanel (hBr. annedmol Ø Br. 'annezvel')	
		dezneuziañ kedrannel tregevanelael pe kemmesk (sl. La-08, p. 192)	